

AKTIVERNES SAMMENSÆTNING HAR BETYDNING FOR DE ØKONOMISKE NØGLETAL

NOTAT NR. 1813

Aktivernes sammensætning medfører, at slagtesvineproducenterne opnår et lavere afkast end smågriseproducenterne på bedriftsniveau.

INSTITUTION: SEGES SVINEPRODUKTION
FORFATTER: FINN UDESEN & MIKKEL L. JACOBSEN
UDGIVET: 11. JUNI 2018

Dyregruppe: Slagtesvin og smågrise
Fagområde: Produktionsøkonomi

Sammendrag

Sammensætningen af bedriftens driftsgrene påvirker aktivernes sammensætning, hvilket har betydning for, hvordan bedriftens nøgletal ser ud. Dette notat belyser sammenhængen mellem aktivernes sammensætningen for smågrise- og slagtesvinebedrifter og de økonomiske nøgletal. Analyserne omfatter smågrise- og slagtesvinebedrifter med regnskaber for årene 2014, 2015 og 2016.

Analyserne viser, at planteavl generelt udgør en større andel af indtjeningen på en slagtesvinebedrifts økonomi end på en bedrift med smågriseproduktion. Analysen viser også, at driftsgrenen planteavl generelt giver et lavere afkast end driftsgrenen svin. For planteavl genereres generelt et lavere afkast, fordi aktivernes omsætningshastighed er lav for denne driftsgren, da jord er en stor investering i forhold til bruttoudbytte. Kombination, af at planteavl giver et lavere afkast, samt fylder mere hos slagtesvineproducenterne, betyder, at en slagtesvinebedrift alt andet lige vil have lavere afkastgrader end en smågriseproducent. Dette kan ses i analysen, da nøgletallene for en gennemsnitlig slagtesvineproducent er forholdsvis lave, men også mere stabile end en gennemsnitlig smågriseproducent.

En del af planteproduktionens afkast forventes at komme fra værdiændringer i jorden, som først realiseres som afkast ved salg. Investeringer i planteavl ses som mindre risikofyldt – trods den lavere

indtjening – med baggrund i aktivets forventede værdifasthed. Hertil lægges forventning om værdistigning, som medfører mindre krav til det løbende afkast i planteproduktion end svineproduktion.

Baggrund

Afkastningsgraden er et vigtigt nøgletal til vurdering af bedriftens rentabilitet, og den bruges ofte til benchmarking. Afkastningsgraden er også et yndet nøgletal for pengeinstitutterne til at vurdere bedrifter og projekter indenfor landbruget. Men sammensætningen af bedriftens aktiver påvirker nøgletallet, og kan have betydning for, hvornår bedriften leverer et relativt godt afkast. Det er vigtig for landmanden at have et godt afkast på hele bedriften for at kunne drive landbruget på længere sigt og tilfredsstille bedriftens interesser. Det er en udfordring og måske ikke relevant at sammenligne afkastgrader for hele bedriften med andre bedrifter. Det skyldes, at kravet til afkastgraden er forskelligt for planteproduktion og svineproduktion, og at de to driftsgrene vægter forskelligt mellem smågrise- og slagtestesvinebedrifter.

Formål

Formålet med dette notat er at belyse, hvordan udviklingen i driftsgrenene planteavl og svineproduktion kan påvirke afkastningsgraden for hele bedriften, og hvordan sammensætningen af aktiverne i forholdet mellem planteavl og svineproduktion kan have en effekt på hele bedriftens nøgletal. Notatet vil i den forbindelse også belyse udviklingen i svineproduktion med planteavl i perioden 2014-2016 i både smågrise- og slagtesvineproduktion med hovedfokus på nøgletal. I analysen vil der hovedsageligt være fokus på nøgletal, og hvilke komplikationer der kan forekomme ved at udregne og bruge disse tal.

Materiale og metode

Datagrundlag

Data består af driftsregnskaber og driftsgrensanalyser fra perioden 2014 til 2016. Analysen har fokus på forskelle i indtjeningsnøgletal for både smågriseproducenter med 30 kg's produktion og slagtesvineproduktion med planteproduktion samt bedriftens sammensætning af aktiver. Der er opsat nogle kriterier/krav til udvælgelse af regnskaberne i datasættet.

For **smågriseproducenter** er det følgende krav:

- Bedriften er defineret som smågriseproducent (30 kg) og har samtidig planteproduktion.
- Bedriften har over 500 årssøer.

For **slagtesvineproducenter** er det følgende krav:

- Bedriften er defineret som slagtesvineproducent og har samtidig planteproduktion.
- Bedriften producerer over 2.000 slagtesvin på årsbasis.

Derudover må bedrifterne ikke have betydelige indtægter fra andre kilder så som mink og kvæg, da det kan have en betydelig effekt på bedriftens overordnede rentabilitet. Bedrifterne skal have driftsgrensanalyser i begge driftsgrene.

Bedrifterne skal også hovedsagelig være selvejende, da det ikke ønskes at belyse forskellen på nøgletal for lejere og ejere, da netop dette kan have en stor påvirkning på nøgletallene. Derfor sorteres bedrifter med ekstrem lav andel fast ejendom på balancen fra, da det er en god indikator for, at bedriften hovedsagelig er lejet.

Det giver følgende antal regnskaber som data for analysen.

Tabel 1. Antal regnskaber i analysen

Antal regnskaber	2014	2015	2016
Slagtesvineproduktion	212	205	195
Smågriseproduktion	95	85	112
Samlet	307	290	307

Der indgår kun bedrifter, der har fået lavet både regnskab samt driftsgrensanalyse indenfor de enkelte år.

Der analyseres på følgende nøgletal: Afkastningsgraden (AG), overskudsgraden (OG) og aktivernes omsætningshastighed (AOH).

Afkastningsgraden forklares som resultat før finansielle omkostninger over aktiver og viser hvor rentabel bedriften er. Den viser altså afkastet på den investerede kapital.

Afkastningsgraden beregnes på følgende måde:

$$\text{Afkastningsgrad} = \frac{\text{Resultat af primær drift} + \text{EU støtte} - \text{ejerløn} - \text{korrigeret nettoforpagning}}{\text{Landbrugsaktiver}}$$

Men kan også udregnes ud fra de andre nøgletal:

$$\text{Afkastningsgrad} = \text{Overskudsgrad} * \text{Aktivernes omsætningshastighed}$$

Denne sammenhæng gør, at man kan forklare afkastningsgraden og dens udvikling ud fra de andre to nøgletal.

Overskudsgraden forklares som resultat før finansielle omkostningers andel af bruttoudbyttet. Overskudsgraden viser bedriftens indtjeningsevne eller evnen til at omdanne omsætning til overskud. Overskudsgraden er, som nævnt i Notat nr. 1627 af Thomas Ø. Pedersen og Finn K. Udesen [1] en rigtig god indikator for, hvordan bedriften klarer sig. Det er vigtigt, at landmanden kan lave overskud på den omsætning, som han laver. Den regnes ud på følgende måde:

$$\text{Overskudsgrad} = \frac{\text{Resultat af primær drift} + \text{Eu støtte} - \text{ejerløn} - \text{korrigeret nettoforpagning}}{\text{Bruttoudbytte}}$$

I ovenstående formel skal den afkoblede EU-støtte ses som en ekstra indtægt, mens ejerlønnen er en ekstra omkostning. Dele af nettoforpagningen skal medregnes i resultatet før renter, da disse indtægter og udgifter relaterer sig direkte til driften. Grundet kravet om sammenlignelighed på tværs af bedrifter ønskes den del af forpagningen, som svarer til renteudgifterne, ikke medtaget. Den korrigerede nettoforpagning beregnes således som:

$$\text{Lejeindtægter} - \text{jordleje} - \text{bygningssleje} * (1 - A)$$

hvor $(1 - A)$ angiver den andel af bygningsslejen, som svarer til renteudgifterne, hvis bygningerne havde været ejede. Dette er naturligvis en tilnærmet størrelse baseret på skøn. I dette notat er $(1 - A)$ estimeret til 1/3 over alle år, baseret på en analyse af historiske forholdstal for afskrivninger og renteudgifter i driftsgrensanalyserne. Ved at foretage denne korrektion sikres en højere grad af sammenlignelighed på tværs af bedrifter med forskellige eje-/lejeforhold.

Aktivernes omsætningshastighed forklares som omsætning over aktiver. Den beskriver, hvor god bedriften er til at skabe omsætning ud fra bedriftens aktiver, samt tilpasse den investerede kapital i forhold til omsætningen. Det kan dog være svært at forbedre aktivernes omsætningshastighed, da mange aktiver er svære at omsætte hurtigt, men nøgletallet er vigtig i forhold til afkastningsgraden. Den regnes ud på følgende måde:

$$\text{Aktivernes omsætningshastighed} = \frac{\text{Bruttoudbytte}}{\text{Landbrugsaktiver}}$$

I ovenstående formel bruges landbrugsaktiver til beregning af aktivernes omsætningshastighed. Aktivmassen omfatter kun de aktiver, der ejes. Leje af jord og stalde indgår ikke i aktivmassen. Det giver udfordringer for nøgletal som aktivernes omsætningshastighed og afkastningsgraden. Hvis en bedrift ejer alle sine aktiver, påvirker det aktivernes omsætningshastighed negativt og dermed også afkastgraden.

Resultater og diskussion

Udviklingen i nøgletallene for slagtesvineproducenterne på bedriftsniveau ses i tabel 2.

Tabel 2. Nøgletal for slagtesvineproducenter på bedriftsniveau

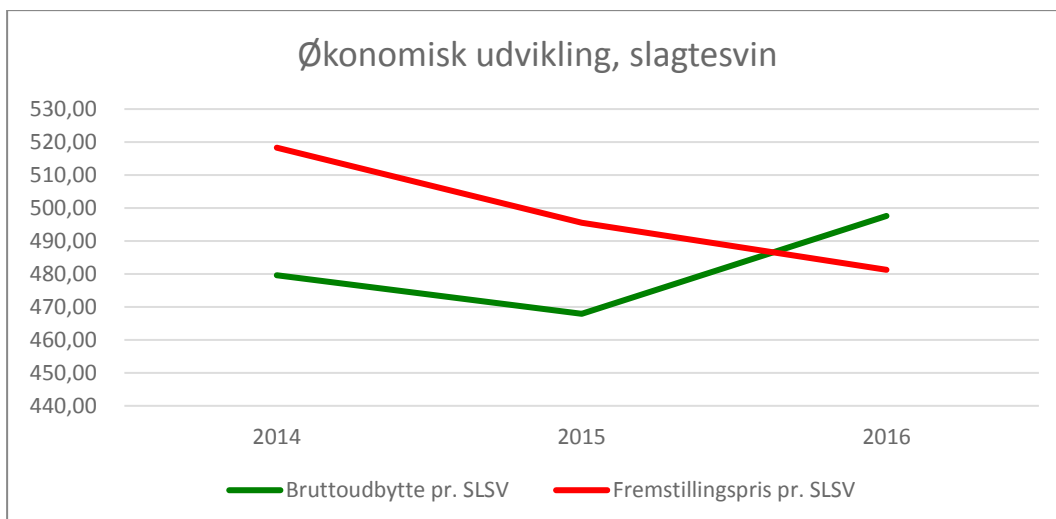
Nøgletal på bedriftsniveau, slagtesvineproduktion	2014	2015	2016
Afkastningsgrad, %	0,56	0,83	0,80
Overskudsgrad, %	3,38	4,44	4,19
Aktivernes omsætningshastighed	0,19	0,19	0,19

Som vist i tabel 2 er udviklingen i nøgletallene stabile og uden de store udsving. Afkastningsgraden ligger lavt og er gået fra 0,56 % i 2014 til 0,8 % i 2016. Den lille ændring skyldes ikke aktivernes omsætningshastighed, da den er uændret og generelt lav i perioden og er alle tre år på 0,19. Den lille forbedring skyldes overskudsgraden, som er forbedret. I 2014 var den 3,38 % og i 2016 var den 4,19 %. Dette betyder, at slagtesvinebedrifterne generelt er blevet bedre til at gøre omsætning til indtjening. Nøgletallene på bedriftsniveau viser dog kun den overordnede udvikling, derfor kan man ikke se, hvordan udviklingen har været i de to driftsgrene og hvordan de har påvirket bedriftens overordnede økonomi.

Tabel 3. Nøgletal for driftsgrenen svin for slagtesvineproducenterne

Nøgletal for driftsgrenen svin	2014	2015	2016
Afkastningsgrad, %	-5,39	-4,15	2,42
Overskudsgrad, %	-8,33	-6,19	3,02
Aktivernes omsætningshastighed	0,74	0,75	0,73

I tabel 3 er nøgletallene for slagtesvinebedriftenes driftsgren svin vist. Som det kan ses har det været hårdt de seneste år med en negativ afkastningsgrad i både 2014 og 2015. Dette skyldes blandt andet den russiske embargo, der blev indført i 2014 og et generelt presset marked for svinekød. Udviklingen i afkastningsgraden skyldes ikke aktivernes omsætningshastighed, da den er stabil i analyseperioden. Dette betyder, at landmændene har været gode til at tilpasse deres aktiver i perioden, og desuden betyder det også, at udviklingen i afkastningsgraden skal findes i overskudsgraden. Overskudsgraden er som tidligere beskrevet et produkt af bruttoudbytte og indtjeningen, og derved bruttoudbyttet og omkostningerne som kan ses i figur 1.

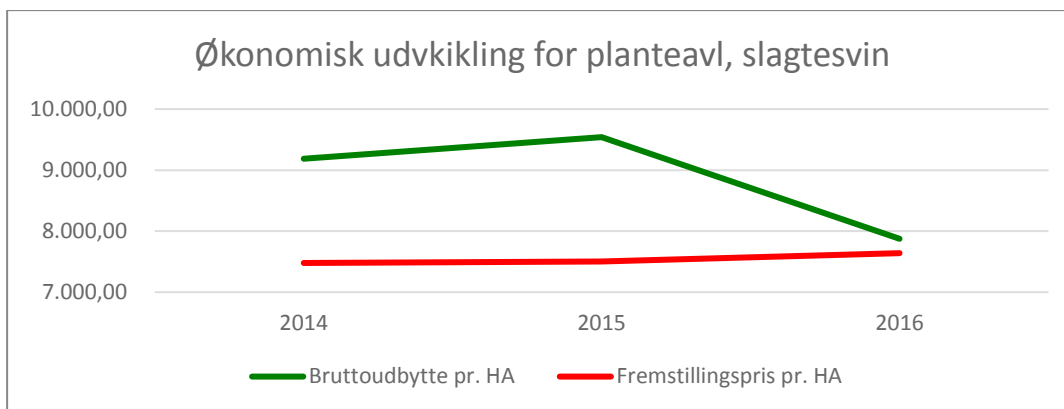
Figur 1. Økonomisk udvikling, slagtesvin. Fremstillingspris pr. slagtesvin er i dette tilfælde beregnet som bruttoudbytte pr. slagtesvin fratrukket årets resultat pr. slagtesvin

Som det ses i figur 1, var fremstillingsprisen højere end bruttoudbyttet både i 2014 og 2015, hvilket resulterer i en negativ overskudsgrad. Slagtesvineproducenterne har dog formået at nedbringe fremstillingsprisen igennem hele perioden, hvilket resulterer i et overskud i 2016, hvor bruttoudbyttet pr. slagtesvin stiger over fremstillingsprisen, og derfor opnår en positiv overskudsgrad. Som det ses, er nøgletallene for driftsgrenen noget anderledes end for bedriften. Selv om driftsgrenen har en negativ afkastningsgrad de først to år er afkastningsgraden positiv for bedriften.

Tabel 4, Nøgletal for driftsgrenen planteavl for slagtesvineproducenterne

Nøgletal for driftsgrenen planteavl	2014	2015	2016
Afkastningsgrad, %	1,24	1,42	-0,04
Overskudsgrad, %	17,0	19,7	1,3
Aktivernes omsætningshastighed	0,07	0,08	0,06

Når der analyseres på nøgletallene for planteavl for slagtesvineproducenterne, ser det noget anderledes ud i forhold til driftsgrenen svin. Overskudsgraden er positiv i alle tre år. I 2014 og 2015 ligger overskudsgraden på henholdsvis 17 % og 19,7 %, mens den lå på 1,3 % i 2016. Som det kan ses i figur 2, er fremstillingsprisen uden de store ændringer i perioden, men bruttoudbyttet var væsentligt lavere i 2016 sammenlignet med de to andre år.

Figur 2. Økonomisk udvikling for planteavl for slagtesvineproducenterne. Fremstillingspris pr. ha er beregnet som bruttoudbytte pr. ha fratrukket årets resultat pr. ha.

I tabel 4 ses det, at ved planteavl er aktivernes omsætningshastighed relativt lave. Det betyder, at der er investeret meget kapital i forhold til bruttoudbyttet. Det har stor indvirkning på afkastningsgraden. I 2015 var overskudsgraden i gennemsnit 19,7 %, med en afkastningsgrad på 1,42 %.

Afkastningsgraden ligger i alle år på under 1,5 %.

Det skal bemærkes, at i år 2016 var overskudsgraden positiv, mens afkastningsgraden var negativ. Normalt vil der være samme fortegn for afkastningsgrad og overskudsgrad. Årenes afkastningsgrad og overskudsgrad er beregnet som gennemsnit af afkastningsgrader og overskudsgrader for en række producenter og det er forskelle i sammenhængene mellem overskudsgrad og afkastningsgrad producenterne mellem der giver denne effekt.

Det er generelt for de tre år, at de to driftsgrene har udlignet hinanden, og derfor ses ikke de store ændringer i nøgletallene på bedriftsniveau, selv om der har været væsentlige udsving for de to driftsgrene.

Tabel 5. Nøgletal for smågriseproducenter på bedriftsniveau

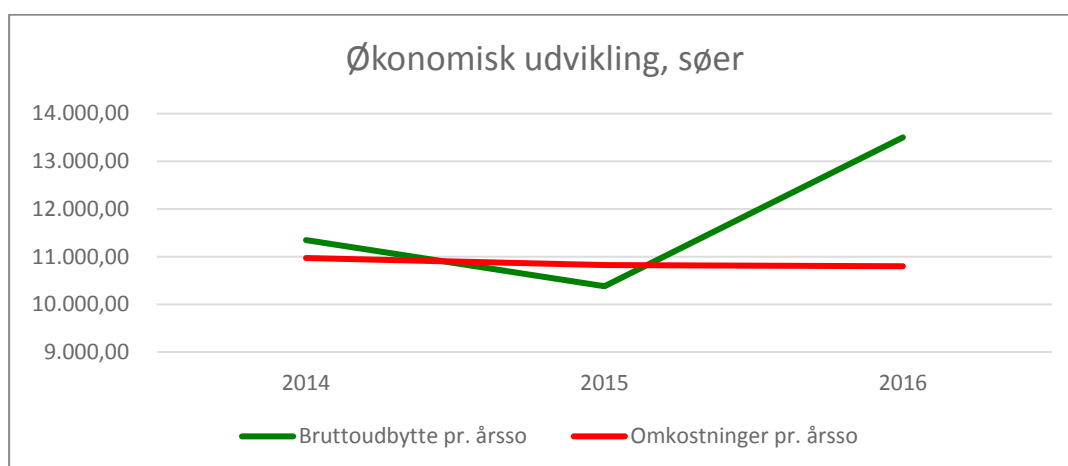
Nøgletal på bedriftsniveau, smågrisproduktion	2014	2015	2016
Afkastningsgrad, %	0,86	-0,31	5,07
Overskudsgrad, %	3,63	-0,26	16,64
Aktivernes omsætningshastighed	0,26	0,25	0,30

I tabel 5 vises nøgletallene for smågriseproducenterne på bedriftsniveau. Aktivernes omsætningshastighed ligger generelt højere for smågriseproducenterne i forhold til slagtesvineproducenterne. Overskudsgraden er mere svingende over årene, og sammenhængen i nøgletallene resulterer i, at afkastningsgraden også har store udsving.

Tabel 6. Nøgletal for driftsgrenen svin for smågriseproducenterne

Nøgletal for driftsgrenen svin	2014	2015	2016
Afkastningsgrad, %	1,36	-3,11	14,50
Overskudsgrad, %	2,53	-4,75	19,77
Aktivernes omsætningshastighed	0,60	0,60	0,73

Udviklingen i driftsgrenen svin for smågriseproducenter ses i tabel 6. Det viser en lidt anden udvikling end for slagtesvineproducenterne, men med samme tendenser. Smågriseproducenterne blev først for alvor ramt i 2015, hvor overskudsgraden faldt til -4,75 %. Priserne for smågrise fik dog et ordentlig boost i 2016, hvor et generelt bedre marked for svinekød, samt en stigning i efterspørgslen på smågrise fra udlandet, fik priserne til at stige. Dette kan ses i figur 3.

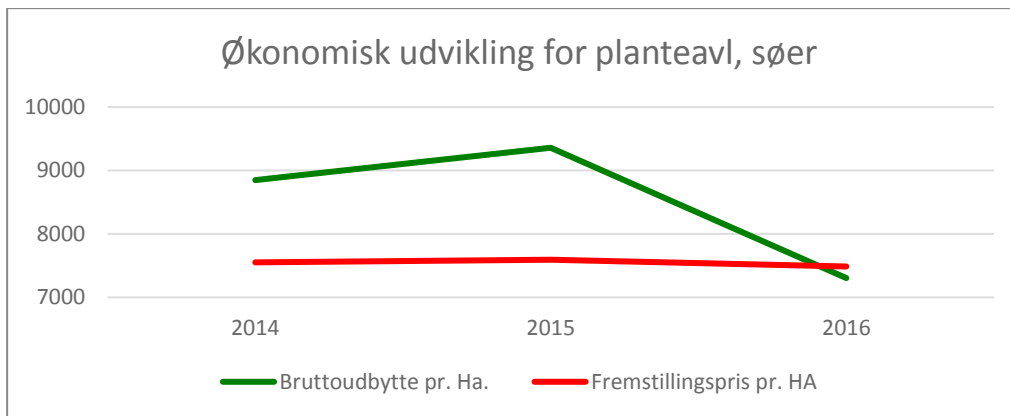
Figur 3. Økonomisk udvikling, søer. Fremstillingspris pr. årssø er i dette tilfælde beregnet som bruttoudbytte pr. årssø fratrukket årets resultat pr. årssø

Denne udvikling i prisen betød en stigning i overskudsgraden til 19,77 % samt forbedret omsætningshastighed af aktiverne, der gik fra 0,60 til 0,73. Dette medførte en stigning i afkastningsgraden, der gik fra -3,11 % i 2014 til 14,5 % i 2016.

Tabel 7. Nøgletal for driftsgrenen planteavl for smågriseproducenterne

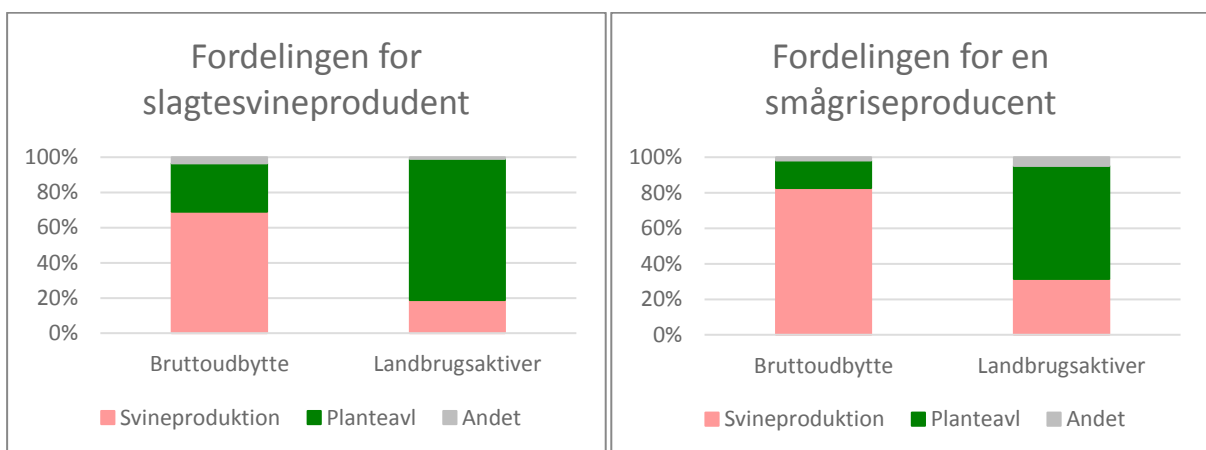
Nøgletal for driftsgrenen planteavl	2014	2015	2016
Afkastningsgrad, %	0,88	1,28	-0,31
Overskudsgrad, %	13,57	18,26	-3,61
Aktivernes omsætningshastighed	0,07	0,07	0,06

I tabel 7 vises udvikling for driftsgrenen planteavl for smågriseproducenterne. Udviklingen minder meget om udviklingen fra slagtesvineproducenterne. I 2014 og 2015 lå overskudsgraden på henholdsvis 13,6 % og 18,3 % for planteavlen, mens den i 2016 lå på -3,6 %. Afkastningsgraden ligger også her under 1,5 % alle tre år, og den var endda -0,31 % i 2016. Det kan ses i figur 4, hvor udviklingen er vist.

Figur 4. Økonomisk udvikling for planteavl, søer. Fremstillingspris pr. ha er beregnet som bruttoudbytte pr. ha fratrukket årets resultat pr. ha

Bemærkelsesværdigt er det dog, at slagtesvineproducenter klarer sig bedre indenfor planteavl igennem alle tre år målt på de forskellige nøgletal. Dette kan skyldes, at slagtesvineproducenter har større fokus på planteavl, idet det har større betydning for slagtesvinebedriftens indtjening end for smågriseproducenten. Det ses også af figur 5, at planteavl udgør en større andel af bruttoudbyttet og af landbrugsaktiverne end for smågrisebedrifter.

Figur 5. Fordeling af bruttoudbytte og landbrugsaktiver i forhold til svineproduktion og planteavl for henholdsvis slagtesvineproducenter og smågriseproducenter. Dette er et gennemsnit over de tre år

I gennemsnit for de analyserede bedriftstyper stod planteproduktionen for 80 % af aktiverne for slagtesvineproducenterne, mens det kun var 65 % for smågriseproducenterne, som det ses i figur 5. Dette betyder, at svineproduktionen stod for 20 % af aktiverne for slagtesvineproducenterne, mens det stod for 35 % af aktiverne for smågriseproducenterne. Dette påvirker de teoretiske ønskede/forventede afkastningsgrader på følgende måder:

$$\text{Slagtesvineproducent: } 8\% * 20\% + 4\% * 80\% = 4,8\%$$

$$\text{Smågriseproducent: } 8\% * 35\% + 4\% * 65\% = 5,4\%$$

Som det ses, bliver de ønskede afkastningsgrader forskellige for de to bedriftstyper på grund af aktivernes sammensætning. Så selv om at bedrifter opnår samme nøgletal på driftsgrenene, er nøgletallene forskellige på bedriftsniveau.

Generelt skal man passe på med at sammenligne bedrifters nøgletal. Som det ses, kan sammensætningen af aktiver have stor betydning. Der skal også tages højde for, hvor mange af aktiverne der er lejet. Hvis en landmand lejer store dele af sin gård, vil aktivernes omsætningshastighed være større end hvis han ejede jorden, og derved vil han have lettere ved at opnå en god afkastningsgrad. Det er også en god ide at kigge på mere specifikke ting indenfor produktionen. Det er derfor en god ide at få udarbejdet driftsregnskaber og benytte sig af Business og DB-check, som giver gode muligheder for at benchmarke bedriften med lignende bedrifter. Det giver også en god mulighed for at se, hvor der er forbedringsmuligheder. I sidste ende, handler det dog om at lave gode resultater på bedriftsniveau, hvilket et breakdown af bedriftens økonomi i driftsgrene kan medvirke til og give en fair vurdering af afkastet.

Konklusion

Nøgletallene overskudsgrad og afkastgrad er velegnede til at vurdere bedriftens indtjeningsevne så længe de anvendes internt på en bedrift. Hvis nøgletallene skal anvendes til at benchmarke bedrifter, er der en række forhold, der skal tages højde for.

I planteavl skal overskudsgraden være langt højere end i svineproduktion for at skabe samme afkastgrad. Overskudsgraden er ikke påvirket af aktivernes sammensætning. Dermed er overskudsgraden velegnet til at benchmarke bedrifters indtjeningsevne indenfor de forskellige driftsgrene, men ikke på bedriftsniveau.

Afkastningsgraden påvirkes af aktivernes sammensætning og om aktiverne ejes eller lejes. Benchmarking af afkastgrad bør kun ske mellem bedrifter, der ejer aktiverne. Benchmarking af afkastgrad bør som hovedregel kun ske på driftsgrensniveau, men kan dog også ske på bedriftsniveau, hvis bedriften ejer aktiverne.

Nøgletallene for svineproduktionen er vigtigere at forholde sig til end nøgletallene for planteavl. Dog er planteavl mere vigtig for slagtesvineproducenterne, da det fylder en større del af balancen og indtjeningen hos dem.

Forskel i driftsgrenenes evne til at generere løbende afkast betyder også, at blandt andet pengeinstitutterne, men også eksterne investorer, har forskellige krav til rentabiliteten for henholdsvis planteavl og svineproduktion. Ved planteavl vurderes det, at der generelt ønskes en afkastningsgrad på omkring 4 %, mens afkastningsgraden hos svineproduktion gerne skulle ligge omkring 8 %. Det

lavere krav til afkastgrad i planteavl hænger sammen med forventningen om værdistigninger på jorden.

Referencer

[1]	Pedersen, Thomas Ø.; Udesen, Finn K. (2016): Identifikation af de bedste slagtesvineproducenter. Notat nr. 1627. Videncenter for Svineproduktion
-----	--

//TOG//

Tlf.: 33 39 45 00

svineproduktion@seg.es.dk

Ophavsretten tilhører SEGES. Informationerne fra denne hjemmeside må anvendes i anden sammenhæng med kildeangivelse.

Ansvar: Informationerne på denne side er af generel karakter og søger ikke at løse individuelle eller konkrete rådgivningsbehov.

SEGES er således i intet tilfælde ansvarlig for tab, direkte såvel som indirekte, som brugere måtte lide ved at anvende de indlagte informationer.